

Výchovný ústav Ostrava – Hrabůvka
Slezská 23, 700 30 Ostrava – Hrabůvka

ROČNÍ PLÁN VÝCHOVNĚ VZDĚLÁVACÍ ČINNOSTI
PRO ŠKOLNÍ ROK 2025/2026

Obsah:

1. Vzdělávací činnost – obsah, forma, cíl

- 1.1. Vzdělávání – teorie
- 1.2. Vzdělávání – praxe

2. Výchovně vzdělávací činnost – obsah, forma, cíl

- 2.1. Občanská, právní a praktická, relaxační techniky
- 2.2. Mravní, speciální výchovně vzdělávací potřeby
- 2.3. Zájmová

3. Délka vzdělávání a časový plán

4. Školní strategie prevence rizikového chování dětí

- 4.1. Prevence drogových závislostí, alkoholismu a kouření
- 4.2. Prevence kriminality a delikvence
- 4.3. Prevence virtuálních drog
- 4.4. Prevence patologického hráčství
- 4.5. Prevence záškoláctví
- 4.6. Prevence šikanování, vandalismu a jiných forem násilného jednání
- 4.7. Prevence xenofobie, rasismu, intolerance a antisemitismu
- 4.8. Program proti šikanování

5. Spolupráce s rodinou

6. Týdenní programy výchovně vzdělávací činnosti

7. Zodpovědnost za plnění

8. Upřesnění akcí na školní rok 2025/2026

1. Vzdělávací činnost – obsah, forma, cíl

1.1. Vzdělávání - teorie

a) Realizace na příslušných školách, učilištích mimo zařízení

b) Příprava na školní výuku

- individuální samostudium, osvojení zadaného učiva
- vypracování zadaných úkolů, příprava šk. pomůcek na vyučování
- kontrola osvojení zadaného učiva, vypracovaných úkolů a šk. pomůcek vychovateli.

V týdnu praktického vyučování si budou děti v rámci přípravy na školní výuku učivo opakovat dle individuální potřeby.

V případě potřeby probíhá příprava na výuku za asistence studentů Ostravské Univerzity (Reciproční smlouva).

c) Studium na základě individuálních studijních plánů kmenových škol

Koncepce dopolední výuky pro děti nezařazené do vzdělávání na oddělení Ostrava-Hrabůvka:

JČ - podstatná jména, vyjmenovaná slova, slovní druhy, tvoření slov, odvozování, sloh-popis, výtah, výpis, žádost, literatura - výběr z tvorby významných českých a světových autorů

M - jednotky SI, převod jednotek, sčítání, odčítání, násobení dělení čísel celých, desetinných, planimetrie, geometrie, procenta

Informatika – informační zdroje, PC, hardware, software, internet, email, Word, Excel

Bi- buňka, základy biologie, biologie člověka, ekologie

D- základy dějin ČR, státní zřízení, významné světové události

Z- základní orientace na mapě, hory, řeky, města Evropy, základní údaje o ČR, topografie

ON - význam rodiny, rodinné právo, ústava, základní listina práv a svobod, pracovně-právní vztahy a jejich problematika, zdravý způsob života (životospráva, duševní hygiena, stravovací návyky), diskuse o událostech ve světě a v ČR

V průběhu školního roku bude průběžně prováděno přezkušování získaných vědomostí formou testů. Dle potřeb dětí je možno do vyučování zařadit videoprojekci na téma: drogy, přírodopisné dokumenty, naučné dokumenty, sexuální výchova, rodinná výchova. Tato koncepce je realizována v případě, že děti nedochází do školy ani do zaměstnání.

Koncepce dopolední výuky pro děti na oddělení Janová a Frýdek-Místek:

- zahrnuje 25 vyučovacích hodin týdně (Po-Pá)
- předpokládá penzum minimálně 12 týdnů (300 vyučovacích hodin)
- odráží reálné možnosti umístěných dětí v našem zařízení
- zahrnuje rámcové, základní a střední vzdělávání
- přihlíží k individuálním zvláštnostem a potřebám dítěte

1. Studium na základě individuálních studijních plánů kmenových škol (základních, středních):

Výuka probíhá dle osnov individuálního studijního plánu, který koresponduje s dosaženými znalostmi a vzděláním dítěte. Pedagog zpracuje písemné hodnocení společně s návrhem známek jednotlivých předmětů a to za každé čtvrtletí školního roku na základě

ústního a písemného zkoušení – minimálně dvě zkoušení z každého předmětu založená v osobním spise dítěte.

2. Studium na základě Rámcového vzdělávacího programu oddělení – děti nezařazené do vzdělávacího programu kmenových zařízení:

- a) Základní blok – všeobecné vzdělávání – vychází z učebních materiálů pro osmé a deváté třídy základní školy, základní školy praktické a odborných učilišť - předpoklad 25 vyučovacích hodin týdně.

Český jazyk a literatura

Matematika

Občanská nauka

Zeměpis

Dějepis

Přírodopis

Chemie

Fyzika

Protidrogová prevence

Informatika

Cizí jazyk

Tělesná výchova

Praktické vyučování v rámci dílen

- b) Rozšiřující blok (navázání na základní blok a prohlubování všeobecného vzdělávání z důvodu prodlouženého pobytu.
- c) Opakování učiva ze základního bloku, (učivo se neprohlubuje z důvodů přihlédnutí k individuálním zvláštnostem dítěte, úteků, nemoci apod.)
- d) Individuální příprava pro další vzdělávání (příprava na přijímací zkoušky, rozdílové zkoušky, výuka předmětů předpokládaného budoucího studia apod.)

Forma: standardními postupy za pomoci školní didaktiky, kvízů, soutěží, hlavolamů, klubových a společenských her apod.

Cíl : dosažení vzdělání, vědeckých a technických poznatků a s nimi spjatých intelektuálních a praktických dovedností, získání výučního listu, úplného středního vzdělání, opakování a upevňování základních vědomostí a dovedností všeobecně vzdělávacích předmětů ZŠ, speciálních škol.

1.2. Vzdělávání - praxe

Realizuje se:

- na školách a učilištích (formou odborné praxe)
- v dílnách praktického vyučování na oddělení Janová
- na pracovištích zaměstnavatelských firem (na základě pracovní smlouvy, případně dohody o provedení práce)
- realizace na VÚ (drobné opravy vnitřních a venkovních prostor VÚ, kultivace zahrady, ústavní dílny, pozemky ústavu, cvičné kuchyně apod.)

Cíl: získání, osvojení manuálních a technických dovedností, případné získání osvědčení odborné způsobilosti

Skupinová výchovatelé sledují a kontrolují u svých dětí studujících ve školách mimo zařízení školní docházku, chování, prospěch a plnění si školních povinností formou průběžné spolupráce s třídními učiteli, mistry odborného výcviku, vyučujícími (případně školním

psychologem, metodikem prevence atd.) a to osobními, telefonickými či emailovými konzultacemi.

Zařízení dle potřeby spolupracuje s pedagogicko psychologickou poradnou a speciálním pedagogickým centrem - vzdělávací možnosti dětí s ohledem na zvolené učební obory atd.

2. Výchovně vzdělávací činnost – obsah, forma, cíl

2.1. Občanská, právní a praktická, relaxační techniky

Oblast právní výchovy

- pojem právo, právní vědomí, právní stát, zákonnost, právní jistota
- smysl a úloha základních lidských práv a svobod
- pojem intolerance, xenofobie, rasismus
- rodinné právo, práva a povinnosti dětí a rodičů
- trestní právo, násilná trestná činnost proti dětem a mládeži
- předběžná opatření, ústavní výchova, ochranná výchova a její význam
- soudnictví ve věcech mládeže
- věznice pro výkon vazby, věznice pro výkon trestu odnětí svobody
- probační a mediační služba ČR, její význam, smysl, poslání

Oblast pracovně – právní

- oprávnění k podnikání
- pracovní smlouva, druhy pracovně právních vztahů
- přihlášení k sociálnímu a zdravotnímu pojištění
- registrace na finančním úřadě, úřadu práce
- základní informace o účetnictví, platby, faktury
- daňové přiznání

Oblast výchovy ke zdravému způsobu života, enviromentální výchova

- duševní hygiena
- relaxační techniky (arteterapie, muzikoterapie, psychodrama, hry)
- ochrana před běžnými nákazami a úrazy
- racionální péče o tělo
- odolnost vůči zneužívání návykových látek (drogová prevence)
- tvorba a dodržování zdravého a bezpečného prostředí, výchova k ekologii
- poznávání okolního prostředí v regionu
- sexuální výchova (kultivace sexuálního chování - vytváření vědomostí a postojů k sexualitě, reprodukční chování a sexualita - pohlavní styk, početí, porod, antikoncepce, sexuální deviace)
- výchova k rodičovství

Forma :

- diskuse k tématu pracovně právních vztahů, návštěvy Úřadu práce, pracovních agentur, vyhledávání pracovních nabídek na internetu, mobbing
- vícedenní pobytové a relaxační pobytové programy v přírodě zaměřené na EVVO a výuku v terénu (mj. spojené s jarním úklidem přírody)
- vedení k třídění komunálního odpadu
- vzdělávací programy muzeí, zoologických zahrad a dalších institucí
- besedy s Policií ČR (všeobecný trestněprávní přehled, TOXI tým Policie ČR a další složky)
- besedy se sociální pracovníci VÚ, s odborníky střediska drogové prevence

- exkurze do vytipovaných zařízení (léčebny, věznice, odborná pracoviště apod.)
- upevňování a kontrola požadovaného jednání

Cíl:

- získání právního vědomí, pochopení smyslu podstaty státu a zákonných norem
- pochopení a osvojení vlastních základních práv a povinností vůči sobě samému, dalším osobám, společenství
- rozvíjení žádoucích postojů k lidem jiné národnosti, etnické, náboženské příslušnosti, seznámení se základními údaji o menšinách u nás, s jejich kulturou, dějinami a rozvíjení vědomí sounáležitosti
- orientace v pracovně právních vztazích, schopnost aktivně vyhledávat práci
- příprava na život v partnerství, manželství a rodičovství
- poučení a dovednosti při ochraně před nemocemi, které ohrožují zdraví a život (zneužívání alkoholu a drog, nežádoucí těhotenství, nákaza HIV, prevence sexuálního zneužívání dětí)
- dosáhnout vzhledu do problematiky dítěte, pomoci pochopit a změnit nesprávné postoje
- změnit maladaptivní vzorce chování ve správné
- podpořit zrání osobnosti dítěte

2.2. Mravní, speciální výchovně vzdělávací potřeby

a) Metody mravního uvědomování dítěte:

Metody rozumové instrukce

- Metoda požadavků

Forma : doporučení, upozornění, návody, rady, pokyny, apod.

Cíl: znalost pravidel žádoucího chování

- Metoda vysvětlování

Forma : rozhovory s dětmi (poučení), skupinové besedy, diskuse a přednášky, individuální práce s dětmi

Cíl: pochopení smyslu požadavků a norem

Metody citového a názorného působení

- Metody podněcování a tlumení citů
- Metoda přesvědčování
- Metoda příkladu

Forma: individuální a skupinová práce s dětmi

Cíl : upevnění žádoucího chování a jednání dětí, vytvoření názorných a přitažlivých vzorů chování

Metody rozvoje morálního úsudku

- Metoda řešení morálních dilemat

Forma : shromáždění souboru mikropříběhů s obsahem morálních problémů, diskuse s dětmi na jednotlivá předložená témata vychovateli, zkušenosti z událostí života dětí, události širšího spol. obsahu

Cíl : vést děti od závislosti na autoritách k morální autonomii

b) Metody výchovy mravní aktivity

Metody usměrňování činnosti dětí

- Metoda ovlivňování

Zaměření na osvojení žádoucího jednání a chování dětí dle uznávaných společenských norem

- Metoda cvičení

Zaměření na vlastní průběh činnosti, opakování požadovaného jednání.

Forma: individuální a skupinová práce s dětmi

Cíl : osvojení pozitivního sociálního společenského chování a jednání a ztotožnění se s nimi

- Metoda kontroly

Zpětná vazba na studium, práci, docházku a chování dětí ve školách, učilištích; zpětná vazba na pracovní morálku a docházku pracujících dětí v zaměstnání; zpětná vazba na chování a jednání dětí na ústavu.

- Metoda hodnocení

Motivace dětí, vedení dětí k samostatnosti a spoluzodpovědnosti za své jednání a chování.

Při využívání uvedených metod pedagogové vhodně spolupracují se zvolenou spoluprávou dětí.

Speciální pedagog a psycholog zaznamenávají v programu EVIX odborné konzultace s pedagogy ohledně poznatků, zvláštností a speciálních výchovně vzdělávacích potřeb jednotlivých dětí.

Zařízení vytváří vhodné podmínky pro děti se speciálními výchovně vzdělávacími potřebami, pedagogové dodržují zásady individuálního přístupu k těmto a ke všem dětem.

2.3. Zájmová

1. Zájmová činnost řízená pedagogem formou kroužků:

- a) příprava na samostatný život
- b) sportovně - relaxační
- c) esteticko - výtvarný

2. Zájmová činnost formou volnočasových aktivit

3. Zájmová činnost organizována jinými školskými zařízeními

4. Individuální zájmová činnost dětí mimo ústav

- a) Kroužek - příprava na samostatný život

Obsahové zaměření:

Bydlení

- kde budu bydlet
- jaký typ bydlení vyberu
- kolik to bude stát
- typy bydlení
- praktická část – pobyt v bytové jednotce (tréninkový byt, jedná se o testování realitou – jako pedagogický a diagnostický prostředek)

Práce

- úřad práce
- možnosti hledání práce
- mzda
- vznik, ukončení pracovního poměru

Sociální systém

- sociální dávky
- podmínky pro nárok na dávky

Peníze

- účet v bance
- půjčky, hypotéky,...
- plánování

Doklady

- osobní doklady – OP, ŘP, cestovní pas, průkaz zdrav.pojišťovny
- matriční doklady, výpis z rejstříku trestů,...

Základy gastronomie

- teoretická část
- zásady bezpečnosti práce
- zásady hygieny práce
- zásady stolování
- zásady uchovávání potravin
- potraviny, výživa, normy
 - praktická část
- příprava studených jídel – výroba pomazánek, příprava chlebíčků, obložených mís, + recepty
- příprava teplých jídel – vaření polévek, příprava hlavních jídel + recepty
- příprava příloh a moučníků – příprava ovocných a zeleninových salátů + recepty, příprava moučníků a cukroví + recepty
- příprava celodenní stravy

Všechny aktivity kroužku realizovat dle možností i prakticky.

Cíl:

- osvojení si základních znalostí a dovedností pro využití v životě po ukončení ústavní péče
- získání teoretických i praktických zkušeností s ohledem na jejich využití v dalším životě

b) Kroužek - sportovně relaxační

Obsahové zaměření:

- atletické disciplíny, zájmové sportovní aktivity, kondiční cvičení, střelba ze vzduchovky, stolní tenis, pohybové hry, aerobic, plavání, bruslení, tenis apod.
- míčové hry (florbal, fotbal, basketbal, volejbal, nohejbal, hry s míčem apod.)
- návštěvy rekreačních sportovních zařízení (bazén, zimní stadión, umělé horolezecké stěny apod.)
- návštěvy sportovních utkání (hokejová extraliga apod.)
- účast na sportovních akcích (různé pořádané sportovní turnaje)
- turistické aktivity (pohybová rekreace), jízda na kole, pěší turistika, celodenní poznávací výlety, trampování, outdoor,...
- možnost zapůjčení kol, bruslí dětem v rámci samostatných vycházek s písemným poučením o bezpečnosti

Cíl:

1. *Psychomotorický* - kultivace pohybových dovedností dětí
2. *Kognitivní* - děti rozpoznávají účel, smysl a podstatu pohybu, dále pak i organizačních, bezpečnostních a hygienických zásad
3. *Afektivní* - kladné prožívání pohybové činnosti, překonání aktuálních negativních tělesných a psychických stavů, začleňování dětí do sociálních vztahů v oblasti pohybových aktivit, akceptování sportovních rolí a herních funkcí, tolerování

pohybových rozdílů a handicapů, rozvoj pozitivních charakterových a volních vlastností dětí

4. *Diagnostický* – poznávání charakterových a volních vlastností dětí při sportovních aktivitách metodou pozorování

c) Kroužek - esteticko výtvarný

Obsahové zaměření:

- výtvarná práce (malba, kresba, práce s papírem, látkou, šití a oprava oděvů apod.)
- keramická práce (výroba, glazurování, vypalování výrobků, apod.)
- další zaměření (četba knih, hra na hudební nástroje, vlastní hudební a poetická tvorba, návštěvy galerií, divadelních a filmových představení apod.)

Cíl:

- získávání, osvojování a zdokonalování manuální zručnosti
- podporování pozitivního vztahu k estetice a kulturním hodnotám
- formování estetického vědomí a citění dětí
- pěstování estetických zážitků, názorů, utváření vkusu prožitky z návštěv kulturních akcí, vnímání literárních děl apod.
- vytváření možností estetického a kulturního projevu, kreativity

3 Délka vzdělávání a časový plán

Délka a časový plán vzdělávání jsou dány délkou pobytu dětí v našem zařízení. Zájmová výchovně vzdělávací činnost probíhá po celý rok, vzdělávací činnost probíhá po dobu školního roku.

4. Školní strategie prevence rizikového chování dětí a mládeže

V rámci prevence rizikového chování se na pedagogických radách každého oddělení vyhodnocuje individuálně každé dítě a řeší se veškeré projevy rizikového chování. V rámci individuální prevence se tyto případné projevy zapracovávají do *Programu rozvoje osobnosti dítěte*, který je dle potřeb průběžně aktualizován.

V případě aktuálního problému je svolána zúžená pedagogická rada.

4.1. Prevence drogových závislostí, alkoholismu a kouření

1. Primární prevence

A/ Spolupráce speciálního pedagoga, vedoucího vychovatele a dalších pedagogů při práci s rizikovými dětmi

B/ Spolupráce zařízení s rodiči rizikových dětí, jejich zákonnými zástupci

C/Besedy s terapeutky a klienty léčebného zařízení pro drogově závislé (např. RENARCON), besedy se strážníky MP, pracovníky K - centra, PČR

D/ Projekce videofilmů s drogovou problematikou a následnou diskuzí k tématu v rámci ročního plánu (výchova k zdravému způsobu života)

E/ Nabídka programů zájmových činností a kroužků

2. Sekundární prevence

A/ Screening se zaměřením na skupinu:

- stimulačních drog - metamfetamin pervitin

- cannabis - marihuana, hašiš
- halucinogenních drog - LSD, psylocibyn

B/ Využití dechových zkoušek ALTESTEM

C/ Zprostředkování spolupráce s K-centrem

D/ Spolupráce s psychiatricko / psychologickými ambulancemi

E/ Spolupráce s osobami odpovědnými za výchovu v rámci rodinného poradenství

F/ Spolupráce s kurátory dětí (OSPOD)

G/ Spolupráce s neziskovým sektorem

3. Terciární prevence

A/ Reediagnostika v rámci spádového diagnostického ústavu

B/ Pobyty v ústavech pro drogově závislé (léčebný režim)

C/ Hospitalizace v psychiatrických léčebnách, terapeutické pobyty v PL

Všechny výše uvedené kroky v bodech 2. a 3. se vždy provádí s vědomím osob odpovědných za výchovu.

4.2. Prevence kriminality a delikvence

- v rámci ročního plánu seznamování dětí s právní zodpovědností v případě dopuštění se trestného činu s následnou diskuzí na toto téma
- spolupráce s policií, soudy a sociálními kurátory oddělení sociálně právní ochrany dětí

4.3. Prevence virtuálních drog (počítače, televize a video)

- spolupráce speciálního pedagoga, vedoucího vychovatele a dalších pedagogů při práci s rizikovými dětmi
- smysluplná řízená činnost na základě týdenních plánů vypracovaných skupinovými vychovateli, předcházení nudě
- bezpečný internet – seznamování dětí s pravidly při používání internetu a sociálních sítí

4.4. Prevence patologického hráčství (gamblingu)

- spolupráce speciálního pedagoga a vedoucího vychovatele s rizikovými dětmi
- projekce videofilmů s danou problematikou v rámci ročního plánu (výchova k zdravému způsobu života) s následnou besedou
- smysluplná řízená činnost na základě týdenních plánů vypracovaných skupinovými vychovateli, předcházení nudě

4.5. Prevence záškoláctví

- úzká spolupráce skupinových vychovatelů s třídními učiteli, mistry odborného výcviku
- individuální spolupráce speciálního pedagoga, vedoucího vychovatele s rizikovými dětmi

4.6. Prevence šikanování, kyberšikany, vandalismu aj. forem násilného jednání

- besedy s dětmi na dané téma v rámci ročního plánu, také ve spolupráci s PČR
- seznamování dětí s právní zodpovědností v případě šikanování, vandalismu apod.
- spolupráce s policií a odbornými institucemi
- neustálé zaměstnávání dětí smysluplnou činností, snaha skupinových vychovatelů proniknout do dynamiky skupiny
- individuální spolupráce speciálního pedagoga, vedoucího vychovatele s dětmi
- spolupráce skupinových vychovatelů s třídními učiteli dětí
- postihy a sankce projevů soc. patologických jevů v rámci vnitřního řádu VÚ

4.7. Prevence xenofobie, rasismu, intolerance a antisemitismu

- besedy s dětmi na dané téma v rámci ročního plánu (osvětlování pojmů a chování, které může být považováno za projevy výše uvedeného...)
- seznámení dětí s trestní zodpovědností v případě spáchání rasově motivovaného trestného činu

4.8. Program proti šikanování vč. kyberšikany

Primární prevence

- neustálá přítomnost pedagogů u dětí a monitoring vzájemných vztahů ve skupině
- snaha o rovnovážné zastoupení mužské i ženské pedagogické autority na jednotlivých výchovných skupinách
- výchovné skupiny jsou malé – max. 8 dětí, což umožňuje individuálnější přístup ze strany pedagogů a větší přehlednost o interpersonálních vztazích a skupinové dynamice
- intenzivní komunikace, předávání si poznatků a informací o dětech mezi pedagogy - prostřednictvím Knihy denní evidence zařízení, zápisů o mimořádných událostech a v neposlední řadě ústní informování při předání služeb
- komunikace s dětmi, vytváření právního vědomí ohledně šikanování v rámci výchovně vzdělávacích činností podle ročního plánu
- večerní sezení spojené s denním hodnocením
- každé dítě je po příchodu do zařízení poučeno o tom, co je šikana, jak ji řešit a jak správně komunikovat s vrstevníky i s dospělými a toto stvrdí svým podpisem na formulář k tomuto určený, který je součástí osobního spisu každého dítěte

Sekundární prevence

- každotýdenní komunitní setkání, kde transparentně řeší možné informace o podezření na šikanování, také informace o prokázané šikaně včetně způsobu řešení a kázeňských opatření, popř. trestních oznámení
- vytváření a aktualizování programů rozvoje osobnosti individuálně pro každé dítě s ohledem na jeho anamnézu a zapracování případného problému šikany, tento program se vytváří speciální pedagog ve spolupráci s dítětem a na jeho základě se s ním pak dále pracuje
- pravidelné prověrky z OSZ a možnost pohovoru dětí s tímto pracovníkem
- návštěvy sociálních kurátorů za dětmi co 3 měsíce, možnost osobních návštěv kurátorů dětmi kdykoli, taktéž možnost kdykoli je kontaktovat telefonicky
- spolupráce se školami – s třídními učiteli, mistry odborného výcviku, školními psychology a výchovnými poradci
- spolupráce s rodiči dětí

Terciární prevence

- individuální speciálně pedagogická práce s oběťmi i agresory
- spolupráce s externími specialisty (psycholog, psychiatr, PPP)
- spolupráce s rodiči obětí i agresorů
- spolupráce se sociálními kurátory obětí i agresorů
- spolupráce s policií – trestní oznámení (u závažnější formy šikany)
- možnost rediagnostiky v diagnostickém ústavu
- možnost přemístění agresorů na jinou výchovnou skupinu, popř. prostřednictvím diagnostického ústavu do oddělení pro děti vyžadující soustavnou intenzivní individuální péči či do jiného výchovného zařízení

Koordinátorem a metodikem prevence je speciální pedagog, který vytváří Minimální preventivní program včetně Programu proti šikanování, vytváří a aktualizuje programy rozvoje osobnosti jednotlivých dětí a dále s těmito dětmi individuálně pracuje, koordinuje

práci ostatních pedagogů. Na realizaci prevence včetně Programu proti šikanování se podílí všichni pedagogové.

Stádia šikanování (podle Michala Koláře, 1990, 1996, 1997, 2000 aj.)

1. stadium – zrod ostrakismu - jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

2. stadium – fyzická agrese a přitvrzování manipulace - v zátěžových situacích, kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že je chození do školy obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese.

3. stadium (klíčový moment) – vytvoření jádra – vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šířitelé „viru“ začnou spolupracovat systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou již osvědčeným objektem ostrakizování. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii co nejnižší, tedy to „slabí“.

4. stadium – většina přijímá normy – normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukázněné žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

5. stadium – totalita neboli dokonalá šikana – násilí jako formu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, kteří jsou pro přehlednost označeni jako „otrokáři“ a „otroci“. Jedni mají všechna práva, ti druhí nemají práva žádná.

Krizový plán v případě výskytu počátečního stádia šikanování – interní řešení

1. rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi
2. nalezení vhodných svědků
3. individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů)
4. zajištění ochrany obětem
5. rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi

Krizový plán v případě výskytu pokročilé šikany s neobvyklou formou – výbuch skupinového násilí vůči oběti

1. překonání šoku pedagogického pracovníka bezprostřední záchrana oběti
2. domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování
3. zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi
4. pokračující pomoc a podpora oběti
5. nahlášení policii
6. vlastní vyšetřování

V rámci první pomoci při pokročilých brutálních a kriminálních šikanách bude oběti i agresorovi (agresorům) nabídnuta a zajištěna pomoc odborníka – psychologa, popř. psychiatra.

O projevech šikanování jsou vždy informováni rodiče dětí a také jejich sociální kurátoři.

Výše uvedený Program proti šikanování je každoročně vyhodnocován v rámci výroční zprávy za školní rok.

5. Spolupráce s rodinou

Po přijetí dítěte do zařízení je sociální pracovníci a speciálním pedagogem vyvíjena snaha o osobní kontakt a spolupráci s osobami odpovědnými za výchovu dítěte.

Cíl spolupráce:

Jednotné a cílené výchovné působení osob odpovědných za výchovu dětí (dále jen rodiče) a pedagogických pracovníků při plnění programu rozvoje osobnosti dítěte (dále jen PROD) a příprava rodinného prostředí pro návrat dítěte po odchodu ze zařízení. Dále spolupráce sleduje výraznější zkvalitnění komunikace mezi zařízením a rodiči dítěte.

Obsah a metody spolupráce:

Obsah je zaměřen na seznámení rodičů s příslušnými skupinovými vychovateli dítěte. Rodiče jsou seznámeni se zpracovaným programem rozvoje osobnosti jejich dítěte, jsou jim blíže popsány a vysvětleny jednotlivé pedagogické metodami a prostředky, které slouží k dosažení stanovených cílů. Rovněž jsou seznámeni s kompetencemi, které by mělo mít jejich dítě osvojeno při odchodu z ústavní péče. Následně mají možnost se k PROD vyjádřit, sdělit svůj názor či stanovisko, mají možnost navrhnout pedagogům jiné postupy či metody práce s dítětem, příp. stanovit další výchovné cíle. Dále je analyzována současná i dřívější situace v rodině.

Rodiče jsou seznámeni s Vnitřním řádem zařízení, s motivačním systémem a týdenním programem. Rodičům jsou představeny prostory zařízení, kde se běžně pohybuje jejich dítě (pokoj dítěte, obývací pokoj skupiny s kuchyňkou atd.). Tato prohlídka se koná za přítomnosti jejich dítěte.

Rodičům je nabídnuta možnost další spolupráce spočívající v poradenské činnosti, rodinné mediaci, psychosociální podpoře, v poskytování zpětných vazeb na pobyt dítěte u rodičů a v ústavu, zvažování dalších alternativ v řešení možných problémů dítěte včetně přípravy a sanace rodinného prostředí pro návrat dítěte zpět. Spolupráce probíhá na úrovni osobní, telefonické či emailové.

V případě dlouhodobějšího bezvadného chování dítěte v zařízení – školní docházka, příprava na školu, aktivní účast ve výchovně vzdělávacích činnostech, chování, jednání atd. je možno na požádání rodičů a se souhlasem sociálního kurátora OSPOD umožnit dítěti delší pobyty mimo zařízení u rodičů s dohledem pedagogů na školní docházku a prospěch dítěte.

6. Týdenní programy výchovně vzdělávací činnosti

Plánovanou výchovně vzdělávací činnost vychovatelé uskutečňují na základě zpracovaného Týdenního programu výchovně vzdělávací činnosti jednotlivých výchovných skupin. Program sestavují vychovatelé společně s dětmi dané výchovné skupiny, skupinová vychovatelé a spoluspráva opatří program svými podpisy. Tento program předkládají ke schválení vedoucím vychovatelům, a to nejpozději do pondělí 08.00 hod. plánovaného týdne.

Vychovatel kontroluje a hodnotí společnou činnost se zvolenou spolusprávou dětí.

Dopolední výuka na odděleních Janová a Frýdek-Místek probíhá na základě rozvrhů hodin obsahujících vyučovací předměty individuálních studijních plánů jednotlivých dětí a vyučovací předměty Rámcového vzdělávacího programu oddělení.

7. Zodpovědnost za plnění

1. Za plnění a průběh výchovně vzdělávací činnosti, včetně její kontroly, stavu informační úrovně, docházky dětí do škol a jejich přípravu na výuku zodpovídají příslušní skupinový vychovatelé dané výchovné skupiny. Vychovatelé volí metody a techniky práce s dětmi dle stanovených programů rozvoje osobnosti dětí.
2. Za plnění Vzdělávacího programu, kontrolu a hospitace výchovně vzdělávacích činností zodpovídají vedoucí jednotlivých oddělení.
3. Za plnění Školní strategie prevence rizikového chování dětí a mládeže a zpracování programů rozvoje osobnosti dětí (PROD) zodpovídají speciální pedagogové na jednotlivých odděleních, které koordinuje speciální pedagog - metodik z odd. Ostrava – Hrabůvka. Plnění PROD je zaznamenáváno na oddělení Ostrava-Hrabůvka průběžně písemně 1x týdně do hodnotících reedukačních listů dětí a 1x týdně do zápisů v Knize komunit. Plnění PROD je zaznamenáváno na odděleních Janová a Frýdek-Místek písemně 1x denně do hodnotících reedukačních listů dětí a 1x týdně do zápisů v Knihách komunit.
4. Za spolupráci s osobami odpovědnými za výchovu dětí a s kurátory OSPOD zodpovídají speciální pedagogové a sociální pracovníci jednotlivých oddělení.

Upřesnění akcí pro školní rok 2025/2026:

turnaje: Halová kopaná o pohár starosty 23. ročník – únor/březen
Setkání s turnajem v šípkách vych.+klienti+bývalí klienti 13. ročník - červen
Turnaj v nohejbale 18. ročník – podzim nebo jaro (možná i pro jiné ústavy)
Turnaj bowling vych.+ výchovné skupiny – 16. ročník – březen
Turnaj ve stolním tenise – 5. ročník
Turnaj ve florbale – nově 2. ročník - říjen
výstavy: Betlémy - 20. ročník – prosinec-leden, celoročně
prodeje: Výrobky s vánoční tematikou - 18. ročník – prosinec, Masarykovo náměstí
brigády: Ekologické – 16. ročník

Aktuální projekty pro děti:

- Informatika a výpočetní technika v praxi (PC gramotnost)
- Základní orientace v nejběžnějších právních otázkách
- Orientace na pracovním trhu a pracovně právní povědomí
- Prevence rizikového chování v kyberprostoru
- Finanční gramotnost

V Ostravě 1. 9. 2025

Mgr. Pavel Němynář
ředitel

Příloha: Preventivní program

VÝCHOVNÝ ÚSTAV OSTRAVA - HRABŮVKA
Slezská 23, 700 30 Ostrava – Hrabůvka

PREVENTIVNÍ PROGRAM

Sestavil: Mgr. Kateřina Trefilová

Schválil: Mgr. Pavel Němynář

Platnost: od 1.9.2023

Obsah:

1. Úvod
2. Legislativní rámec
3. Formy rizikového chování
4. Analýza současného stavu
5. Cíle programu
6. Formy a metody práce

1. Úvod

Preventivní program Výchovného ústavu Ostrava – Hrabůvka je dokumentem školského zařízení. Obsahuje preventivní aktivity realizované v zařízení, které by měly vést u umístěných klientů k předcházení a také minimalizaci jednotlivých forem sociálně patologických jevů, k osvojení mechanismu zvládání zátěžových situací, ke zdravému životnímu stylu, k osobnostnímu a sociálnímu rozvoji a rozvoji komunikačních dovedností. Chlapci a dívky, které jsou k nám umísťovány na základě rozhodnutí soudu o ústavní výchově (ÚV), ochranné výchově (OV), nebo předběžném opatření, jsou ve věku od ukončení povinné školní docházky do 18 let, respektive po dobu svého vzdělávání, maximálně do 26 let.

Klienti, kteří k nám do zařízení přicházejí, mají již zkušenosti napříč celým spektrem sociálně patologických jevů, proto v zařízení probíhá prevence primární, sekundární i terciární a je zaměřena na projevy agresivního, závislostního, prekriminálního či sexuálně-rizikového chování. Ve svém pedagogickém působení se zaměřujeme na předcházení a minimalizování rizikových projevů chování, na celkovou pozitivní změnu v hodnotové orientaci klientů, k budování a posílení zdravého životního stylu, k rozvoji psychosociálních dovedností a pozitivního sociálního chování chlapců a dívek.

2. Legislativní rámec

Legislativní rámec PP vychází z pokynů Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027 (schváleno usnesením vlády dne 13. května 2019 s č. j. 386/19).

- Zákon č.561/2004 Sb., O předškolním, základním, středním vyšším odborném a jiném vzdělávání, který ukládá povinnost vytvářet podmínky pro zdravý vývoj dětí, žáků a studentů a pro předcházení rizikového chování
- Zákon č.109/2002 Sb., O výkonu ústavní a ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivní výchovné péči ve školských zařízeních
- Vyhlášky č.438/2006 Sb., upravující podrobnosti výkonu ústavní výchovy a uložené ochranné výchovy ve školských zařízeních
- Vyhlášku č. 72/2005 Sb., O poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních a následná vyhláška 607/2020 Sb.
- Vyhlášku č. 317/2005 Sb., O dalším vzdělávání pedagogických pracovníků
- Zákon č. 359/1999 Sb., O sociálně – právní ochraně dětí
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28) a související přílohy (k nahlédnutí na webových stránkách MŠMT)
- Zákon č. 65/2017, O ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek

3. Formy rizikového chování

Rozčlenění dle Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019–2027:

- Interpersonální agresivní chování – agrese, šikana, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimedií, násilí, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie.
- Delikventní chování ve vztahu k hmotným statkům – vandalismus, krádeže, sprejerství a další trestné činy a přečiny.
- Záškoláctví a neplnění školních povinností, ve školských zařízeních se záškoláctvím rozumí také útky žáků a jejich neplnění školních povinností.
- Závislostní chování – užívání návykových látek včetně alkoholu, netolismus, gambling.
- Nikotinismus
- Rizikové sportovní aktivity
- Rizikové chování v dopravě – chování v rozporu s oficiálními a neoficiálními pravidly, agresivní chování, neočekávané (neobvyklé) chování.
- Spektrum poruch příjmu potravy – mentální anorexie, mentální bulimie.
- Sexuální rizikové chování – předčasně zahájený sexuální život, promiskuita, nedostatečná ochrana při sexuálním chování.

4. Analýza současného stavu

Vzhledem k tomu, že naše zařízení poskytuje reedukační, resocializační a preventivně – výchovnou péči klientům, u nichž se již projevily známky poruchy chování a emocí, je u nich výskyt rizikového chování výrazný a předpokládáme ho. Jedná se především o projevy závislostního chování (netolismus, gambling, tabakismus), zneužívání návykových látek (THC, HHC, pervitin), projevy agresivity, záškoláctví, útky, krádeže). Závažnější problémy se šikanováním a kyberšikanou jsme v uplynulém období nezaznamenali, neboť tomuto tématu věnujeme intenzivní péči na všech skupinách a jakékoliv náznaky ostrakismu či nežádoucí aktivity na sociálních sítích ihned řešíme.

Prevenici realizujeme v rovině primární, sekundární i terciální, se zřetelem na specifickou a indikovanou prevenci, neboť rodinné a sociální zázemí i složitá osobní situace klientů, umístěných v našem zařízení, přináší vysokou rizikovost.

- *primární prevence* je zaměřená na oblasti rizikového chování, které se u dětí dosud nevyskytlo, a také na předcházení problémům spojených s odchodem do samostatného života po ukončení pobytu v zařízení pro ÚV/OV.
- *indikovanou primární prevenci* uplatňujeme v situacích, kdy se vyskytnou první známky rizikového chování
- *sekundární prevence* a *specifická sekundární prevence* předchází vzniku, rozvoji a přetrvávání rizikového chování u klientů, kteří jsou rizikovým chováním ohroženi
- *terciární prevence* je zaměřená na předcházení zdravotním a sociálním potížím v důsledku rizikového chování.

V případě výskytu sociálně patologických jevů u chlapců či dívek během pobytu v zařízení je v tomto ohledu s dítětem intenzivně individuálně pracováno, případná výchovná opatření podléhají Vnitřnímu řádu zařízení.

Na všech třech našich odděleních mohou klienti použít elektronickou schránku důvěry, která je anonymní a funguje nepřetržitě on line. Podnětům a připomínkám klientů se věnuje etoped, který je vyřizuje citlivým způsobem v součinnosti s vedoucími oddělení, etopedy, psychology a vychovateli, a vždy jsou dány na vědomí řediteli zařízení, včetně způsobu vyřešení podnětu.

5. Cíle programu

Krátkodobé cíle:

- prohlubovat znalosti klientů, umístěných v zařízení, v oblasti
 - sociálně patologických jevů a jejich možných důsledcích
 - zdravého životního stylu
 - právního povědomí
- řešit aktuální problémové situace v oblasti rizikového chování ve vzájemné spolupráci odborných pracovníků
- podporovat skupinovou kohezi
- posilovat komunikační dovednosti (tj. zkvalitňování komunikace mezi dospělými a dětmi a dětmi navzájem) a zdravé sebevědomí klientů
- sanovat vztahy v rodinách klientů, zapojovat zákonné zástupce do dění v životě dítěte
- poskytovat podporu v adaptaci na podmínky zařízení nově příchozím
- řešit případně vzniklé problémy adekvátní formou
- stabilizovat klienty po návratu z útěku
- minimalizovat rizika spojená s užíváním omamných, návykových a psychotropních látek
- poskytovat široké spektrum nabídky volnočasových aktivit.

Dlouhodobé cíle:

- Optimalizace psychosociálního klimatu zařízení
 - vytváření pozitivního sociálního klimatu – pocit důvěry a bezpečí, bez nadměrného tlaku na výkon, vytváření atmosféry pohody a klidu ve skupinách, prožívání bez strachu a nejistoty
 - formování zdravého a reálného sebevědomí klientů
- Podpora překonávání obtíží, pro které se klient ocitl v ústavní výchově
 - stanovení pravidel chování – s právy a povinnostmi všech účastníků
 - formování postojů ke společensky akceptovaným hodnotám
 - pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot společnosti
 - zvyšování sociálních kompetencí a humanistických postojů, jako je důvěra, empatie, spolupráce
 - posilování komunikačních dovedností – zvyšování schopnosti řešit komunikačně problémy, konflikty, adekvátní reakce na stres, zvládnutí neúspěchu a kritiky
- Podpora rozvoje sociálních dovedností klientů proti tlaku vrstevnické skupiny
 - rozvíjení sociálních dovedností, které napomáhají efektivní orientaci v sociálních vztazích
 - uvědomění si a přijetí důsledků za své vlastní chování a jednání.

6. Formy a metody práce:

Preventivní program je realizován v průběhu celého pobytu dítěte v širokém spektru činností, které se zaměřují na různou formu prevence konkrétního sociálně patologického jevu dle individuální potřeby dítěte. Tyto potřeby jsou zaznamenávány a dle potřeby průběžně aktualizovány v Programu rozvoje osobnosti dítěte (PROD), hlavní důraz je přitom kladen na aktuální rizikové oblasti, kterými je dítě ohroženo. Program sestavuje spolu s klientem etoped, je pravidelně vyhodnocován jednou týdně na komunitním setkání.

Realizace preventivních aktivit probíhá zejména v rámci výchovných skupin, ale také ve spolupráci s ostatními organizacemi a institucemi. Za efektivní formu prevence jsou

považovány aktivity v rámci zážitkové pedagogiky, jenž umožňuje širší možnosti práce na změně postojů a chování. Evidence preventivních aktivit a řešení jednotlivých situací je evidováno vnitřním informačním systémem Evix, který je nedílnou součástí práce s klienty.

- Metody práce v rámci zařízení:
 - individuální a skupinová práce s klienty v rámci výchovně vzdělávacích činností
 - programy rozvoje osobnosti dítěte (PROD)
 - podpora v náročných životních situacích (návaznost na IPOD)
 - pomoc při zvládání školních povinností
 - individuální konzultace s psychologem a etopedem
 - volnočasové aktivity, relaxační a sportovní aktivity
 - návštěvy filmových a divadelních představení
 - celoroční sportovní projekty (turistika, cyklistika, fotbal, plavání, stolní tenis, kondiční posilování, rekreační a prožitkové pobyty)
 - prosazování respektování zákazu konzumace, přechovávání a distribuce omamných a psychotropních látek do zařízení a uplatňování přiměřených nástrojů jako ochrany před dostupností návykových látek
 - systém opatření ve výchově (kladná i záporná)
 - pravidelné týdenní komunitní setkávání
- Spolupráce s dalšími organizacemi
 - v resortu zdravotnictví spolupracujeme s pediatrií a odbornými lékaři, psychiatry
 - v resortu sociální péče – s oddělením OSPOD – úsek sociální kurately pro děti a mládež
 - PMS – probační a mediační služba www.pmscr.cz
 - RUBIKON www.rubikon.cz
 - Spolupráce s MMO – finanční podpora z projektu „Prevence rizikového chování dětí a mládeže“
www.ostrava.cz/urad/magistrat
 - Poradna při finanční tísni – přednášky a poradenství
www.financnitisen.cz
 - Renarkon, o.p.s. – přednášky a poradenství v oblasti adiktologie a prevence
www.renarkon.cz
 - Ostravská univerzita v Ostravě – vzdělávací projekty pro děti (Orientace na pracovním trhu a pracovně právní povědomí, Informatika a bezpečný kyberprostor)
www.osu.cz
 - kola pro Afriku a o. p. s. Moment – účast při charitativních akcích (nakládky kol a pomoc při charitativních bazarech)
www.kolaproafriku.cz
www.moment-ops.cz
 - Poradna pro ženy a dívky – přednášky, osvětová činnost
frydek@poradnaprozeny.eu
 - Modrý kříž – individuální terapie, intervence
www.modrykriz.org/ostrava
 - Bílý kruh bezpečí (BKB) – přednášky, osvětová činnost
www.bkb.cz
 - SPC Dakol – diagnostika a poradenství
www.dakol-arvina.cz

- AZ Help – individuální intervence
www.Azhelp.cz
- Mgr. Petr Oroszy - psychosociální podpora, rodinná mediace
- EXIT – terapeutická komunita Slezské diakonie
www.slezskadiakonie.cz/sluzby//exit-komornilhotka-tk
- Krizové centrum pro dítě a rodinu
www.css-ostrava.cz/krizove-centrum-deti-rodina
- Dům na půl cesty – možnost ubytování po ukončení pobytu ve VÚ
www.css-ostrava.cz/dum-na-pul-cesty-ova
- Sdružení sociálních asistentů, z.s.– projekt Edukační a motivační program pro mladé dospělé opouštějící zařízení ústavní výchovy a náhradní rodinné péče
www.socialniasistence.cz
- Autoškola Club Česká republika, s.r.o.- podpora ve výuce autoškoly
www.autoskolaclub.cz
- Komunitní plánování magistrátu města Ostravy – členství VÚ ve 2 pracovních skupinách: prevence kriminality a protidrogová prevence dětí a mládeže, probíhá spolupráce se všemi organizacemi v těchto PS zastoupených. www.kpostrava.cz

V Ostravě dne 1.9.2023

